

Köpinge kyrka

55.9384, 14.1583

Köpinge kyrka är till större delen från 1100-talet, men det kan redan tidigare ha legat en träkyrka på samma plats. Ekplankor som sitter inmurade i övre och nedre tornrummet kan enligt expertisen vara rester från en stavkyrka.

Medeltida fönster var små och släppte in sparsamt med ljus. Ett av de ursprungliga fönstren i 1100-talskyrkan är bevarat på korets norra vägg. Kyrkans huvudingång var från början på södersidan, och en längre ingång på norra sidan, men båda dessa är nu igenmurade. Under tornet, på södra väggen finns ytterligare en dörr. Dörren i absiden härstammar också från kyrkans äldsta tid.

Redan under 1200- eller 1300-talet skedde den första tillbyggnaden, och huvudingången förlades till vapenhuset. Tornet kom då att hamna inne i byggnadskroppen, vilket skiljer Köpinge kyrka från många andra kyrkor från denna tid.

På 1400-talet uppfördes pelare och valv av tegel, och därefter fick kyrkan sina valvmålningar. Dessa framtogs och konserverades vid en restaurering 1899, efter att ha varit gömda under kalklagren i ungefär 350 år. Det blev en ganska hård restaurering med målning och utfyllnad där motivet var otydliga. De skarpa färgerna tonades dock ner något vid en senare restaurering.

Målningarna utfördes av den så kallade Vittskövlemästern som vi vet hette Nils Håkansson, detta eftersom han lämnade sitt namn efter sig i en kyrkan i Blekinge.

Dominerande är motivet av Majestas Domini, Kristus tronande på regnbågen med händerna höjda till välsignelse. På vänstra sidan överlämnas de förtappade åt den eviga elden. På hans högra sida beskyddar jungfru Maria de frälsta, medan Petrus med nyckeln i sin hand öppnar livets port.

Ett annat motiv visar Sankt Sigfrid med tre huvuden i en balja, hans tre brosooner Unaman, Sundman och Vinaman som enligt legenden blev halshuggna.

I valvbågen visas symbolerna för de fyra evangelisterna, Lukas som oxen, Matteus människan, Johannes örnen och längst till höger Matteus lejonet.

Mannen med krona, spira och äpple har man tolkat som Sankt Olof, som under medeltiden var ett av nordens populäraste helgon.

Målningarna i långhusets valv har motiv från skapelseberättelsen och visar bland annat olika scener med Adam och Eva, som här får äpplet av ormen.

Omkring 1560 lär Arild Ugerup bygga ett gravkor åt sig och sin släkt, som nu utgör kyrkans norra sidoskepp. Vid restaureringen 1859 murades gravkammaren igen, en del av kistorna flyttades ut till kyrkogården och rummet ändrades om till kyrkorum. Ugerups vapen prydda epitafium hänger nu i södra sidoskeppet.

Selma Lagerlöf har i novellsamlingen Osynliga länkar 1894 berättat om denne Arild som under nordiska sjuårskriget togs till fånga av svenskarna och - enligt Selma Lagerlöf - mot hedersord fick permission mellan sådd och skörd för att fira bröllop på Ugerup med sin älskade Tale Thott. Han återvände aldrig till fångenskapen men bröt inte heller sitt hedersord. Han sådde nämligen tallfrö, vilket avsevärt förlänger väntetiden mellan sådd och skörd!

Vid slutet av 1700-talet hade kyrkan blivit för liten för den växande församlingen och man byggde därför även en korsarm i söder. Där finns idag ett altare som med sin speciella utformning är en gemensam skapelse av Studio Glashyttan i Åhus och Zaar Granit i Sibbhult.

Kyrkoherden Per Johan Böklin hade många förtjänster, men tyvärr följde han under 1800-talet skalden och biskopen Esaias Tegnér's teologiska paroll att "utrota all vidskepelse ur kyrkorna". Därför försvann ett medeltida triumfkrucifix och ett dopställe från 1700-talet från Köpinge kyrka. Det gjordes även den så kallade Köpingemadonnan, en skulpterad vacker pietagrupp i trä visande den sörjande Maria med den döde sonen Jesus i sina armar. Den förvisade madonnan från 1400-talet hamnade hos en familj i närheten av kyrkan och fanns kvar där ända till 1949, då den inköptes av Historiska museet i Lund. När kyrkan restaurerades i mitten av 1950-talet återbördades Köpingsmadonnan hit. Triumfkrucifixet och dopstället har dock aldrig återfunnits.

På den konstfullt snidade altaruppsatsen i ek som är daterad år 1600, och möjligen är ett verk av Daniel Tommissen i

Malmö, är den latinska bibeltexten om nattvardens stiftande översatt inte endast till danska utan märkligt nog även till tyska.

Även predikstolen är från samma tid, och pryds med målningar med scener ur Jesu liv.

Den nuvarande dopfunten är av vit marmor och tillkom på 1800-talet. Traditionen har satt den i samband med Fredrika Bremer som ofta gästade kyrkan och prästgården under den tid som kyrkoherde Böklin verkade här. Dock visar bevarade dokument att dopfunten både bekostats och huggits av en professor i Stockholm.

Kyrkans orgel är tillverkad 1943 av Mårtenssons orgelfabrik i Lund, men har en fasad från en tidigare orgeln från 1870-talets början.

I tornet finns två klockor. Av en inskription framgår att storklockan blev omgjuten 1740. Lillklockan göts och skänktes till kyrkan 1693.

Källor:

Webb: Vä-Skepparslövs pastorat.

Webb: Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister.

Bok: "50 kyrkor i nordöstra Skåne". Regionmuseet Kristianstad. ISBN 978-91-977127-7-4

Folder: "Köpinge kyrka med vackert omgivande kyrkogård".